

SAKSFRAMLEGG

Til:
Universitetsstyret

Møtedato:
14.06.2021

Sak:

Vurdering av nøkkelen som brukes til fordeling av ph.d.-stillinger

Innstilling til vedtak:

1. *Nåværende nøkkel for fordeling av rekrutteringsstillinger videreføres.*
2. *Universitetsstyret skal forelegges en evaluering av virkningen til nøkkelen når ordningen har fungert over en lengre periode og alle de historiske stillingene har blitt inkludert i poolen (om 4 år).*

Bakgrunn:

I sak S 17/21 *Vurdering av nøkkelen for fordeling av rekrutteringsstillinger* ble ulike modeller for fordeling av rekrutteringsstillingene presentert. I saken ble det opprinnelig foreslått at dagens nøkkel skulle beholdes, og at en eventuell justering av nøkkelen skulle komme først etter at de historiske stillingene var inkludert i poolen. Styret ønsket derimot å bli forelagt en ny sak der flere alternative modeller til dagens modell ble presentert, og der man i tillegg fikk se et mer omfattende tallmateriale knyttet til ph.d.-utdanningene og de ulike indikatorene i nøkkelen.

I denne saken legges det frem tall etterspurt av styret den 15. april (S 17/21), samt fire ulike fordelingsmodeller. Det har i styrets tidligere diskusjon av saken vært enighet om hvilke ulike hovedkomponenter som bør inngå i en fremtidig nøkkel for fordeling, men det har vært ulike oppfatninger av hvilken vekt og innretning komponentene skal gis. De alternative modellene tar utgangspunkt i dette.

Man kan i prinsippet tenke seg langt flere modeller enn de som presenteres her. Det kunne også vært utarbeidet enda mer statistikk og opplysninger, men universitetsdirektøren mener at saken nå må anses som tilstrekkelig belyst og ber styret om å avklare hvilken modell UiT skal benytte ved fremtidige tildelinger.

Utvalgte spørsmål/problemstillinger knyttet til dagens fordelingsnøkkel og gjennomføringstid

I styrets diskusjon av sak S 17/21 ble det tatt opp flere spørsmål og problemstillinger som administrasjonen nedenfor vil kommentere og belyse før de alternative modellene presenteres.

1. *Har kvinner lavere gjennomføringsgrad og lengre gjennomføringstid enn menn?*

Det ble i styrets diskusjon tatt opp om kvinneandelen påvirker gjennomstrømmingen ved fakultetene. Administrasjonen har sett på kullene 2011-2014 for å se på om kvinneandel og fødsler var knyttet til forsinkelser i ph.d.-utdanningen.

Tabell 1 viser hvor mange som har fullført ph.d.-utdanningen *innen* seks år og *etter* seks år fordelt på kjønn. Generelt tas det årlig opp flere kvinner enn menn på ph.d.-utdanningen ved UiT. Flere kvinner enn menn gjennomførte innen seks år for 2011, 2012 og 2013-kullet, mens det var motsatt for 2014-kullet. I snitt for alle de fire årskullene gjennomførte 60 % av kvinnene og 61 % av mennene innen seks år. Det var med andre ord liten eller ingen forskjell mellom kjønnene i andel som gjennomførte på normert tid.

Tabell 1: Gjennomstrømming over de siste fire årene fordelt på kjønn.

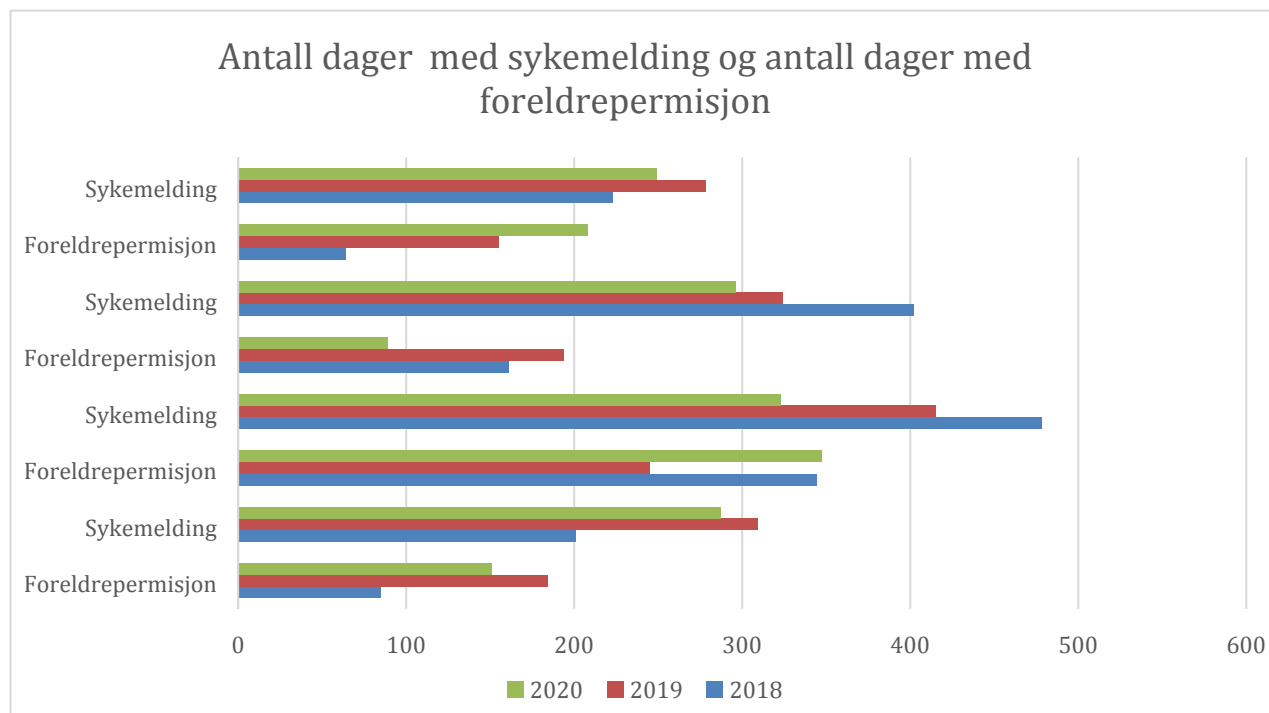
KULL	2011			2012			2013			2014		
	TOTALT	K	M	TOTALT	K	M	TOTALT	K	M	TOTALT	K	M
Antall studenter totalt	130	70	60	136	73	63	140	80	60	186	102	84
Fullført innen 6 år	76	43	33	90	51	39	90	51	39	102	49	53
Andel som fullfører innen 6 år	58 %	61 %	55 %	66 %	70 %	62 %	64 %	64 %	65 %	55 %	48 %	63 %
Levert etter 6 år	14	8	6	8	2	6	10	7	3	0		

Når det gjelder fødsler, så har administrasjonen sett på antall fødsler blant de som disputerte *etter* seks år. Av de 17 kvinnene som leverte sin avhandling etter seks år for kull 2011-2013, så hadde fire kvinner fått barn i løpet av stipendiatperioden. Barnefødsle til disse fire kvinnene påvirket trolig deres brutto gjennomføringstid, men har svært liten innvirkning på de samlede resultatene da disse kun utgjør fire av de totalt 223 kvinnelige ph.d.-studentene for de aktuelle kullene (2011-2013).

En faktor som trolig i større grad enn barnefødsler påvirker gjennomføringstiden er at finansieringen utløper. Når finansieringen utløper for en stipendiat, så kan de ikke søke om ekstra studielån fra Lånekassen slik studenter på lavere nivå kan. Stipendiater anses som under utdanning av NAV så lenge de fortsatt arbeider med avhandlingen, selv om dette skjer i helgene eller utenfor vanlig arbeidstid. Stipendiater fyller derfor som hovedregel ikke vilkårene for rett til dagpenger. De tvinges derfor ofte til å ta seg annet arbeid så fort finansieringen utløper, mens de jobber med å fullføre doktorgraden. Det er ikke gjort analyser av hvor stor andel av de som ikke har fullført doktorgraden sin innen finansieringsperioden som tar seg annet lønnet arbeid mens de jobber med fullførelsen av graden, men det antas at denne andelen er stor og at avsluttet finansieringsperiode i stor grad påvirker tiden kandidatene bruker på å fullføre.

Administrasjonen har også sett på antall sykedager versus antall dager med barselpermisjoner de tre siste årene. Det er på grunn av personvern hensyn kun tatt med tall for de fire største fakultetene. Tallene i tabellene er hentet fra Paga og inkluderer kun stipendiater som har vært ansatt ved UiT. I fanen «foreldrepermisjon» er følgende fravær inkludert: foreldrepermisjon med 80 % lønn og foreldrepermisjon med 100 % lønn. I fanen «sykemelding» er følgende fravær inkludert: gradert sykemelding, svangerskapsrelatert sykemelding og syk med legeerklæring. Fravær som følger av foreldrepermisjon, gir alltid forlengelse med lønn. Fravær som følger av

sykdom gir grunnlag for forlengelse, dersom fraværet utgjør minst to sammenhengende uker.¹ Det er derfor ikke gitt at alt av sykefravær under som vil gi forlengelse med lønn.

Figur 1: Antall dager med sykemelding og foreldrepermisjon blant stipendiater 2018-2020 (kilde: Paga).

Dersom vi ser på *antall* stipendiater hvert år som har barselpermisjon ved den enkelte enhet, så har BFE-fak og NT-fak i snitt 11 stipendiater årlig som er i barselpermisjoner, HSL-fak har i snitt 10 stipendiater i barselpermisjon, mens Helsefak i snitt har 24 stipendiater i barselpermisjon. Det er både kvinner og menn på alle enheter som har barselpermisjon. Antall stipendiater som har ulike typer sykemeldinger er mye høyere, og som vi ser i figur 1, så er det denne typen fravær som medfører flest fraværsdager ved alle de fire fakultetene.

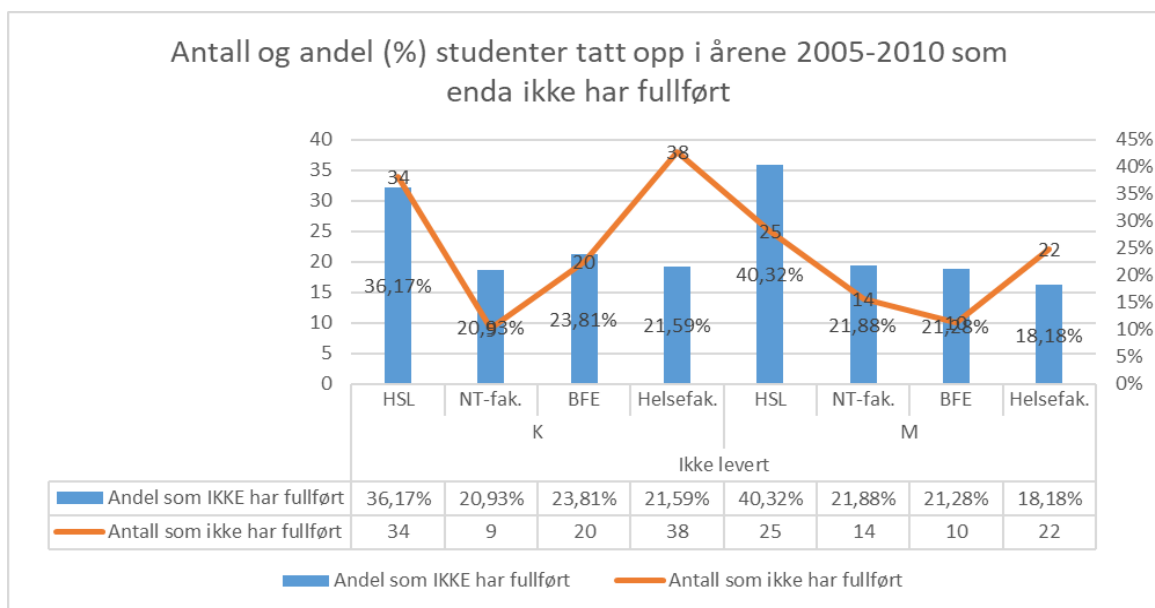
2. Hvorfor brukes ikke nettotid som faktor i nøkkelen?

Det er et nasjonalt mål å få flere raskere gjennom doktorgradsutdanningen. Utdanningen er normert til tre år uten pliktarbeid, eventuelt fire år med 25 prosent pliktarbeid. Den nasjonale styringsparameteren for universitets- og høyskolesektoren når det gjelder gjennomstrømming er andel av et gitt årskull som har disputert innen seks år etter at de er tatt opp på et doktorgradsprogram. Kunnskapsdepartementet (KD) bruker indikatoren som et mål på kvaliteten i ph.d.-utdanningene og benytter denne i deres styring av sektoren. På lavere nivå måles gjennomstrømming innen tre år for bachelorgrader og innen to år for mastergrader.

Siden brutto- og nettotiden ikke lenger er en indikatorer som KD benytter, er de data som måler brutto- og nettotid i FS (felles studentsystem) ikke blitt fulgt like godt av alle enheter. Dataene er derfor for dårlige og unøyaktige til å kunne brukes i nøkkelen. Det har også vært vurdert som uheldig å benytte en annen indikator i nøkkelen enn den indikatoren sektoren måles etter.

¹ § 1-3 Forskrift om ansettelsesvilkår for stillinger som postdoktor, stipendiat, vitenskapelig assistent og spesialistkandidat

Tidligere benyttet KD brutto- og nettotid som indikatorer for kvalitet i ph.d.-utdanningene. Det er imidlertid en stor utfordring at en viss andel ph.d.-studenter *aldri* fullfører studiet. Brutto- og nettotid reflekterer ikke denne helheten. Dette er også trolig årsaken til at KD endret hvilken indikator de benytter for å vurdere kvaliteten i doktorgradsutdanningen. Figur 2 viser både antall og andel studenter fordelt på kjønn som 5-10 år på overtid ennå ikke har levert. Kullet tatt opp i 2005 skulle vært ferdig i 2011 og kull 2010 skulle vært ferdig i 2016.

Figur 2: Antall og andel studenter fordelt på kjønn tatt opp som ph.d.-studenter i årene 2005-2010 som enda ikke har fullført graden.

Dersom vi ser på tallene over, viser disse at kvinner i større grad enn menn fullfører studiet de har begynt på. Det er kun ved NT-fak at mennene har gjort det litt bedre enn kvinnene. Både blant menn og blant kvinner, er det HSL-fak som har klart dårligst gjennomføringsgrad.

Resultatmidler utbetales når en kandidat fullfører graden uavhengig av tidsbruk, og i skrivende stund er denne summen på kr 413 150 pr kandidat. Det er totalt 172 studenter fra kull 2005-2010, som enda ikke har, og som sannsynligvis aldri vil fullføre studiet. Dette tilsvarer over 71 millioner kroner i tapte resultatmidler for UiT. Helsefak og HSL-fak er de to enhetene som har tapt mest i resultatmidler. De har like mange som ikke har fullført studiet, mens andelen er svært ulik. For HSL-fak tilsvarer dette den høyeste andelen med 38 %, mens for Helsefak tilsvarer dette den laveste andelen med 20 %.

3. Kommer virkningen av forbedret gjennomstrømming for sent og har indikatoren for stor vekt?

Da gjennomstrømming ble innført i nøkkelen, ble det diskutert om man skulle se på gjennomstrømmingen kun for ett år eller på gjennomstrømming over de tre siste årene. Styret vedtok den gang at man skulle se på snittet for gjennomstrømming over de siste tre årene for at det ikke skulle bli for store svingninger i andelen nøkkelfordelte stipendiater mellom år. Dette gjelder særlig for de mindre fakultetene, men vil også kunne slå litt vilkårlig ut for de andre fakultetene. Ulempen ved å måle gjennomstrømming over tre år er at gevinstene av forbedringer i gjennomstrømming hentes ut seint. Generelt kan man si at en fordelingsnøkkel som i stor grad baserer seg på antall ansatte og tall for gjennomstrømming i et 3-4 år langt studium, er innrettet mot å gi stabilitet og ikke for å gi rask premiering av gode resultater. En endring av nøkkelen til å

kun legge vekt på gjennomstrømmingen for ett år vil gi raskere premiering av gode resultater, men det vil også gi større fluktuasjon i tildelingene til fakultetene.

Utfordringene når det gjelder gjennomstrømming og frafall i ph.d.-utdanningen er ikke en ny problemstilling. Kunnskapsdepartementets årlige tilstandsrapporter har i mer enn ti år vært opptatt av temaet, og *Riksrevisjonens undersøkelse av studiegjennomføringen i høyere utdanning* fra 2015 (Dokument 3:8 2014-2015) gir en omfattende analyse av problemstillingen. Internt, har UiT rettet fokus på denne utfordringen lenge. I UiTs forskningsmelding for 2014 var rådet at «ledere på alle nivå ved UiT, herunder også veiledere, iverksetter konkrete tiltak for å øke gjennomstrømmingen på ph.d.-studiet, slik at en større andel av ph.d.-studentene gjennomfører studiet på kortere tid.» Som en oppfølging av dette arbeidet, satte UiT i 2015 ned en gruppe som ga råd om hvordan gjennomstrømmingen av ph.d.-utdanningen kunne økes. [Rapporten](#) gir tydelige råd på en rekke områder som institusjons-, fakultets- og instituttnivå skulle følge opp. Etter dette har institusjonsnivået satt krav til at det skal være minimum to veiledere i hvert prosjekt, innført obligatorisk midtveisevaluering, etablert obligatorisk veilederopplæring og satt krav til at fagmiljøer/veiledere som kan vise til høy gjennomstrømming blant sine ph.d.-studenter skal prioriteres når fakultetene fordeler ph.d.-stipender. For å øke gjennomstrømmingen har fakultetene parallelt jobbet med å implementere tiltak som er tilpasset deres virksomhet. Det har, med andre ord, vært jobbet lenge med å øke gjennomstrømmingen ved UiT, og dette arbeidet burde nå begynne å bære frukter for de kullene som inngår i seks-års-indikatoren.

UiT hadde klart svakest gjennomstrømming av alle breddeuniversiteter i Norge i 2020 (tabell 2). I tillegg har resultatene ved UiT innen gjennomstrømming hatt en nedadgående tendens de siste tre årene.

Tabell 2: Andel ph.d.-kandidater som fullfører innen 6 år.

	2018	2019	2020
UiO	66,3	61,44	67,22
UiB	68,84	64,44	73,71
NTNU	75,91	75,14	75,53
UiT	65,67	64,75	55,91
Snitt i sektoren			70,23

I styrets diskusjon har det vært stilt spørsmål ved om nøkkelen har en for stor omfordelende effekt i forhold til tidligere modeller der gjennomstrømming ikke ble vektlagt, og at modellens vektlegging av gjennomstrømming kan true de humanistiske og samfunnsvitenskapelige fagenes rekruttering. Det ble også stilt spørsmål ved om det er mulig å stimulere til bedre gjennomstrømming og ekstern finansiering uten å gjøre bruk av like sterke insentiver.

Nøkkelen som UiT hadde før dagens modell, var som følger: $2 \times \text{andelen resultatbasert omfordeling (RBO)} + 1 \times \text{andelen av førsteamanuenser og professorer}$. Dersom UiT hadde fortsatt med denne nøkkelen, ville fordelingen blitt følgende sammenlignet med den faktiske fordelingen over de siste tre årene:

Tabell 3: Fordeling av stillinger med dagens modell versus gammel modell uten gjennomstrømming

	2020		2021		2022		Antall stillinger 2020-2022 dagens modell	Antall stillinger 2020-2022 med gammel modell	Differans
	Dagens modell	Gammel modell	Dagens modell	Gammel modell	Dagens modell	Gammel modell			
BFE-fak	13	10	12	9	14	13	39	32	-7
Helsefak	16	17	18	19	20	21	54	57	3
HSL-fak	7	11	6	12	9	14	22	37	15
IVT-fak	3	3	3	3	5	3	11	9	-2
Jurfak	1	1	2	1	2	1	5	3	-2
NT-fak	13	11	18	15	15	13	46	39	-7
UMAK	2	2	2	2	3	3	7	7	0
Sum	55	55	61	61	68	68	184	184	

Dersom UiT hadde fortsatt med en nøkkel der gjennomstrømming ikke skulle hatt betydning, ville HSL-fak fått et betydelig høyere antall stillinger, Også Helsefak ville kommet godt ut av en slik nøkkel. Dette ville ha skjedd på bekostning spesielt av NT-fak og BFE-fak som scorer høyt på gjennomstrømming og også på lukket ramme, men også for Jurfak og IVT-fak som også ville ha mistet stillinger. For UMAK sin del ville fordelingen ha blitt den samme. Det er verdt å merke seg at HSL-fak, NT-fak og BFE-fak i snitt tar opp omtrent like mange studenter hvert år. Av de tre har HSL-fak klart flest ansatte professorer og førsteamanuensis, men gjennomstrømmingen ved de tre fakultetene er merkbart ulikt. Mens både BFE-fak og NT-fak har en gjennomsnittlig gjennomstrømming på over 70 % har HSL-fak hatt en gjennomsnittlig gjennomstrømming på bare 41,7 %. Dette er også hovedgrunnene til at BFE-fak og NT-fak har fått flere stillinger enn HSL-fak de siste tre årene enn de ellers ville fått.

Forslag til ulike modeller for nøkkelfordeling

Ifølge strategien skal UiT være både *nasjonalt ledende på gjennomstrømming og ha internasjonalt konkurransedyktige ph.d.-utdanninger av høy kvalitet*. Når det gjelder kvaliteten på ph.d.-utdanningen, så vil NOKUT gjennomføre et tilsyn på det systematiske kvalitetsarbeidet rundt ph.d.-utdanningene våren 2022². I dette tilsynet skal kvalitetsarbeidet på ph.d.-utdanningene både ved UiT, UiB, NTNU og UiO etterses. I en eventuell justering av nøkkelen er det viktig at styret ikke bare tenker på antall stillinger til et gitt fakultet, men også setter studentene i fokus. Det er samtidig viktig at styret, i valg av modell, ser på hvordan UiT best kan fordele sine ph.d.-stillingene slik at målene i strategien både om kvalitet og gjennomstrømming best kan oppnås.

Forslag 1 – Dagens modell

Dagens fordelingsnøkkel ble vedtatt i sak *F 15-18 Endret fordelingsnøkkel for stipendiatstillinger og prinsipper for refordeling*, og er som følger:

[(2 x andelen resultatfinansiering lukket ramme) + (andelen professor og førsteamanuensis)] x gjennomstrømningsdata ph.d. de siste tre år, definert som gjennomsnittlig andel stipendiater som fullfører i løpet av 6 år.

Dagens fordelingsnøkkel støtter opp om strategien til UiT som sier at UiT skal være nasjonalt ledende på gjennomstrømming og at UiT skal øke finansieringen fra eksterne kilder. Vedlagt denne saken følger sak *OS 25/20 Prinsippene bak dagens fordelingsnøkkel for nøkkelfordelte*

² <https://www.nokut.no/utdanningskvalitet/tilsyn-med-det-systematiske-kvalitetsarbeidet/oversikt-over-alle-tilsyn/>

ph.d.-stillinger som universitetsstyret ble presentert for 29.10.2020. I denne saken ble både bakgrunnen og prinsippene bak dagens fordelingsnøkkel detaljert beskrevet.

Nøkkelen inkluderer tre indikatorer som er et mål på henholdsvis enhetenes evne til å konkurrere om eksterne midler, veiledningskapasitet og studiekvalitet i ph.d.-studiet. Modellen er tett koplet med strategien til UiT, og premierer sterkest de fakultetene som viser til resultater i to parametere som strategien sier at institusjonen skal bli bedre på; ekstern finansiering og gjennomstrømming. Lukket ramme vektet med en faktor på to på grunn av viktigheten av denne komponenten i UiTs strategi. I *Drivkraft i nord* står det at UiT «skal øke finanseringen fra eksterne kilder». I utviklingsavtalen med KD er det fastsatt som mål at UiT skal øke andel ekstern finansiering til 25 % av budsjettet. For 2020 var bidrags- og oppdrags-inntektene ved UiT på 670 millioner kroner og utgjorde bare 15 % av budsjettet. Siden enhetenes resultater for gjennomstrømming multipliseres med begge de to andre indikatorene, har gjennomstrømming også en sterk innflytelse på nøkkelen. Tildeling av flest ph.d.-stillinger til de sterkeste fagmiljøene som både produserer godt over ekstern finansiering og har god gjennomstrømming, er ment å være sterke insentiver for enhetene.

I tabell 4 er de tre fakultetene med høyest score på de ulike parameterne markert med grønt. BFE-fak, Helsefak og NT-fak har de siste tre årene fått flest nøkkelfordelte stillinger, og de har også hentet inn mest eksterne midler. HSL-fak har fått få ph.d.-stipender i forhold til antall ansatte professorer og førsteamanuensis, men de gjør det også dårligere enn både NT-fak, BFE-fak og Helsefak når det gjelder andel over lukket ramme og har klart svakest gjennomstrømming ved UiT.

Tabell 4: Faktisk fordeling av stillinger de tre siste årene i forhold til andel av lukket ramme, andel professorer og førsteamanuensis og gjennomstrømming

	2020	2021	2022	Antall stillinger	Andel stillinger 2020-2022	Andel lukket ramme 2020-2022	Gjennomsnittlig gjennomstrømming 2020-2022	Gjennomsnittlig andel ansatte 2020-2022
BFE-fak	13	12	14	39	21 %	18 %	70 %	16 %
Helsefak	16	18	20	54	29 %	31 %	61,30 %	31 %
HSL-fak	7	6	9	22	12 %	16 %	41,90 %	27 %
IVT-fak	3	3	5	11	6 %	5 %	-	6 %
Jurfak	1	2	2	5	3 %	2 %	70,50 %	3 %
NT-fak	13	18	15	46	25 %	25 %	74,60 %	13 %
UMAK	2	2	3	7	4 %	3 %	-	5 %
Sum	55	61	68	184				

Fordelen med dagens nøkkel er at den premierer enheter som over tid oppnår resultater *både* knyttet til gjennomstrømming og ekstern finansiering. Gjennomstrømmingen måles som et snitt for de tre siste årene slik at man ikke får store svingninger for de minste enhetene der kullene består av under fem studenter, og den forutsetter at det jobbes kontinuerlig med gjennomstrømming. Det er viktig at enhetene fortsatt jobber videre med forbedringer innen dette området både av strategiske årsaker og av hensyn til ph.d.-studentene. UiT ønsker at studiekvaliteten skal være så god at våre ph.d.-studenter ikke opplever å komme i den vanskelige situasjonen å ikke være ferdig med studiet når finansieringsperioden utløper.

Dagens nøkkel har insentiver som premierer godt arbeid over lang tid. Forutsigbarheten modellen gir har også en slagside ved at det samtidig tar lang tid før endringer i resultater vil gi utslag i bedre uttelling i nøkkelen. Ph.d.-studiet er et langt studium (3-4 år avhengig av om studenten har

pliktarbeid) og resultater for studiekvalitet måles over tre år for å sikre en stabilitet i tilgang på stipendiatstillinger for de mindre enhetene.

Forslag 2 – Lik viktig av alle parameter

Et annet alternativ er en modell som også ble presentert i styresak S 17/21 *Vurdering av nøkkelen for fordeling av rekrutteringsstillinger*. Dette alternativet innebærer at man beholder hovedtrekkene i dagens modell, men vekter andelen lukket ramme med en faktor på 1. En slik modell vil i praksis bety at man reduserer premieringen av ekstern finansiering som i dag vektes med en faktor på 2. Fordelen med en slik nøkkel er at alle komponenter likestilles i større grad enn i dagens nøkkel. Nøkkelen vil i mindre grad enn dagens modell prioritere sterke fagmiljøer som hevder seg i konkurranse om eksterne midler. En justering av nøkkelen i denne retningen vil i praksis gagne HSL-fak og UMAK mest (tabell 5). Forflyttingen av stillinger vil primært skje på bekostning av NT-fak som både produserer godt over lukket ramme (hele 35 % av deres budsjett er eksternt finansiert) og har meget god gjennomstrømming.

Tabell 5: Dagens modell sammenlignet med en modell hvor alle faktorer vektes med 1

Dagnes modell vs lik vektig av alle parametre									
	2020		2021		2022		Antall stillinger 2020-2022 dagens modell	Antall stillinger 2020-2022 ny modell	Differanse
	Dagens modell	Ny modell	Dagens modell	Ny modell	Dagens modell	Ny modell			
BFE-fak	13	13	12	12	14	13	39	38	-1
Helsefak	16	16	18	18	20	20	54	54	0
HSL-fak	7	8	6	7	9	11	22	26	4
IVT-fak	3	3	3	4	5	5	11	12	1
Jurfak	1	2	2	2	2	2	5	6	1
NT-fak	13	11	18	15	15	13	46	39	-7
UMAK	2	2	2	3	3	4	7	9	2
Sum	55	55	61	61	68	68	184	184	

Forslag 3 – Vektingen av de tre indikatorene i nøkkelen justeres

I Universitetsstyremøtet 15. april, 2021 tok medlemmer av styret til ordet for et alternativ som ikke var med i saksfremlegget fra administrasjonen. Denne formelen inneholder de samme komponentene som dagens nøkkel, men vektingen er justert. Den foreslåtte nøkkelen er som følger:

$$\begin{aligned}
 & (0,6 \times \text{andelen resultatfinansiering lukket ramme}) \\
 & + (0,3 \times \text{andelen professor og førsteamanuensis}) \\
 & + (0,1 \times (\text{andelen professor og førsteamanuensis} \times \text{gjennomstrømningsdata ph.d. de siste tre år, definert som gjennomsnittlig andel stipendiater som fullfører i løpet av 6 år}))
 \end{aligned}$$

Fordi gjennomstrømming kun vektes med 10 % i forslaget til nøkkel og betydningen av de ulike indikatorene summeres i modellen (gjennomstrømming ganges ikke med alle parameterne i modellen), vil gjennomstrømming få svært liten betydning, mens andel førstestillinger vektes betydelig mer, enn i den nøkkelen UiT har i dag. Nøkkelen vektlegger først og fremst ekstern finansiering (60 %) og størrelse (30 %). Den vil resultere i at de fakultetene som har mange ansatte i førstestilling, særlig HSL-fak og Helsefak, vil få tildelt flere rekrutteringsstillinger, og den vil føre til en omfordeling av stipendiatstillinger fra fakulteter med høy gjennomstrømming til fakulteter med lav gjennomstrømming. Modellen vil slå særlig positivt ut for HSL-fak siden dette fakultetet har svært lav gjennomstrømming, mens NT-fak, IVT-fak og BFE-fak vil få langt færre

stillinger nøkkelfordelt enn i dag. UMAK og Jurfak vil få like mange stillinger i de to modellene, se tabell 6.

Tabell 6: Sammenligning av resultatene for nøkkelfordeling dersom man benytter dagens modell og den nye modellen som ble foreslått i styremøtet den 15.4.2021.

	2020		2021		2022		Antall stillinger 2020-2022 dagens modell	Antall stillinger 2020-2022 ny modell	Differanse
	Dagens modell	Ny modell	Dagens modell	Ny modell	Dagens modell	Ny modell			
BFE-fak	13	10	12	10	14	13	39	33	-6
Helsefak	16	17	18	19	20	21	54	57	3
HSL-fak	7	11	6	11	9	14	22	36	14
IVT-fak	3	3	3	3	5	3	11	9	-2
Jurfak	1	1	2	2	2	2	5	5	0
NT-fak	13	11	18	14	15	12	46	37	-9
UMAK	2	2	2	2	3	3	7	7	0
Sum	55	55	61	61	68	68	184	184	

Med tanke på den svake gjennomstrømmingen i UiTs ph.d.-utdanning, kan en refordeling av stipendiatstillinger fra fakulteter med høy gjennomstrømming til fakulteter med lav gjennomstrømming³ være uheldig for institusjonens resultater både når det gjelder total gjennomstrømming og forbedring i gjennomstrømming over tid.

Forslag 4 – Gjennomstrømming per enhet måles opp imot måltallet satt for hvert enkelt fagområde

Gjennomstrømming er den siste faktoren som har kommet inn i nøkkelen. I dagens nøkkel regnes andel gjennomstrømming per enhet opp imot snittet for UiT som helhet. Dette betyr at alle enhetene måles opp imot ett og samme tall.

Forslag 4 innebærer at man bruker samme nøkkel som i dag, men at man i stedet for å måle hver enkelt enhet opp imot snittet for UiT, måler enhetene opp imot måltall satt av departementet for hvert enkelt fag. Regjeringen innførte i [*Klima for forskning \(Meld. St.30 \(2008–2009\)\)*](#) fagspesifikke måltall for fullføringsgrad etter seks år i doktorgradsutdanningen. Disse måltallene ble satt med utgangspunkt i den gjennomstrømmingen som var på den tiden, men er ikke blitt justert siden. Måltallene for de ulike fagområdene er som følger:

- humaniora og samfunnsfag, 75 prosent
- medisin, landbruks-/fiskerifag og veterinærmedisin, 80 prosent
- matematikk, naturvitenskap og teknologi, 85 prosent

Det å bruke regjeringens måltall som indikator i stedet for UiTs snitt er en justering som muligens vil virke mer rettferdig og motiverende for enhetene. Enhetene vil da bli målt opp imot den gjennomstrømmingen som i sin tid ble forventet på hvert enkelt fagområde. Dette tar høyde for at det kan være ulike vitenskapskulturer og fagspesifikke forhold som virker inn på gjennomføringen fra fakultet til fakultet. På den annen side, er det også flere relevante argumenter mot å hensynte de aktuelle måltallene. For det første, er måltallene satt ut ifra nasjonale resultater innen ph.d.-utdanningen som er 15 år gamle og basert på kull som er tatt opp på studiene for mer enn 20 år siden (kullene som ble tatt opp i 1995 til 2005), i en tidsperiode der doktorgradsutdanning i programmer fortsatt var et relativt nytt fenomen i Norge. For det andre, er

³ HSL-fak har årlig en gjennomstrømming i sin ph.d.-utdanning som er under 50 % og vil være det fakultetet som vinner mest på en endret nøkkel.

det sett fra et studentperspektiv, ikke logisk at institusjonen har ulike målsetninger for gjennomføring i utdanninger som er normert til samme varighet. Forsinket eksamen og karriereløp er naturligvis like uheldig uansett hvilket fagområde studentene tilhører. For det tredje, er ikke bestemte resultater knyttet til gjennomstrømming en iboende kvalitet ved spesifikke fagområder. Det er ikke gitt at man skal sette en annen standard for humaniora og samfunnsfag enn for medisin. Ved Universitetet i Oslo (UiO) har for eksempel 80 % av ph.d.-studentene ved det Humanistiske fakultetet gjennomført etter seks år, noe som er den beste gjennomføringstiden innen ph.d.-studiet av samtlige fakulteter ved UiO.

Dersom man skulle velge å justere modellen slik at UiTs snitt for gjennomstrømming erstattes av fagspesifikke måltall for gjennomstrømming, vil man måtte gjøre en liten justering for BFE-fak som er et utpreget flerfaglig fakultet med to ph.d.-program som vil være omfattet av ulike måltall. Det foreslås da at man for BFE-fak sin del bruker gjennomsnittet av de to måltallene. Da vil BFE-fak få et måltall på 80 % $((75+85):2)$. For de andre fakultetene vil alle studieprogrammene ende i bare én kategori. Hvert fakultet vil da måtte forholde seg til måltallene i Tabell 7⁴:

Tabell 7. Fakultetsspesifikt måltall for andel ph.d.-studenter som skal ha fullført i løpet av seks år etter oppstart.

Fakultet	Måltall
BFE-fak	80 %
Helsefak	80 %
HSL-fak	75 %
IVT-fak	85 %
Jurfak	75 %
NT-fak	85 %

I dag måles gjennomstrømming per enhet ved at man ser på andel fullførte de siste tre årene og deler dette på den gjennomsnittlige gjennomstrømmingen for UiT som helhet de tre siste årene. For 2022 var gjennomsnittet for UiT over de tre siste årene 66,1 % og alle enheter ble da målt opp imot dette tallet. Dersom man skal bruke de fagspesifikke måltallene, vil man i stedet for snittet til UiT, dele den gjennomsnittlige gjennomstrømmingen ved et fakultet mot måltallet. Et eksempel: BFE-fak hadde i 2022 en gjennomsnittlig gjennomstrømming på 69,6 %. I dagens nøkkel ble dette tallet delt på 66,1 som var snittet for UiT over de tre siste årene. Ved å bruke måltall vil 69,6 bli delt med måltallet for BFE-fak som vil være 80.

Dersom man de tre siste årene hadde brukt måltallene i stedet for snittet for UiT totalt i utregningen av gjennomstrømming, ville man fått en fordeling av stillinger sammenlignet med dagens nøkkel som vist i tabell 8. Tabellen viser at en slik justering av nøkkelen vil medføre at NT-fak vil miste flest stillinger og HSL-fak vil få flere stillinger.

⁴ Alle NOKUT-godkjente utdanningstilbud er tildelt en NUS-kode. Denne koden ligger inne på hvert enkelt studieprogram i FS. Dette er koden for Statistisk sentralbyrås klassifikasjonssystem av utdanninger, Norsk standard for utdanningsgruppering. Denne koden brukes for å legge ph.d.-programmene inn i riktig fagområde for måltall.

Tabell 8: Sammenligning av resultatene for nøkkelfordeling dersom man benytter dagens modell eller en modell der UiTs snitt for gjennomstrømming erstattes av fagspesifikke måltall for gjennomstrømming.

	2020		2021		2022		Antall stillinger 2020-2022 dagens modell	Antall stillinger 2020-2022 med ny modell	Differans
	Dagens modell	NYTT måltall	Dagens modell	NYTT måltall	Dagens modell	NYTT måltall			
BFE-fak	13	13	12	12	14	14	39	39	0
Helsefak	16	16	18	18	20	20	54	54	0
HSL-fak	7	7	6	7	9	10	22	24	2
IVT-fak	3	4	3	4	5	4	11	12	1
Jurfak	1	1	2	1	2	2	5	4	-1
NT-fak	13	12	18	17	15	14	46	43	-3
UMAK	2	2	2	2	3	4	7	8	1
Sum	55	55	61	61	68	68	184	184	

Universitetsdirektørens vurdering

Universitetsdirektøren mener at innretningen av nøkkelen for fordeling av rekrutteringsstillinger er en viktig strategisk sak, og ønsker at universitetsstyret tenker helhetlig rundt vektingen av komponentene i fordelingsnøkkelen. Hvilke komponenter skal vektlegges og hvordan bør de settes sammen for at UiT på best mulig måte skal klare å realisere målene styret har fastsatt i strategien? Under behandlingen av sak om nøkkelen for fordeling av rekrutteringsstillinger som ble forelagt universitetsstyret den 15.5.21, argumenterte universitetsdirektøren for at nøkkelen som benyttes i dag er et sterkt insentiv for å fremme både gjennomstrømming og ekstern finansiering. Det ble også argumentert for at det i lys av UiTs dokumenterte utfordringer er riktig å vektlegge tildeling av stillinger til fagmiljø som over tid har dokumentert at de er i stand til å få studentene til å gjennomføre. Nøkkelen har derimot virket i for kort tid til at man kan måle eller objektivt vurdere effektene av den som et insentiv til forbedring.

Samlet sett mener universitetsdirektøren det vil være uheldig om UiT velger en modell som fjerner styrken i insentiver som er så klart knyttet til målsetninger og utfordringer universitetet har. Under behandlingen av saken etterspurte universitetsstyret informasjon om forhold knyttet til ulike årsakssammenhenger. Dette er gjort rede for i saksdokumentet og i vedlegget til saken. Det har etter universitetsdirektørens syn, ikke kommet frem informasjon som tilsier at innstillingen fra forrige gangs behandling bør endres. Hver gang universitetsstyret nøkkelfordeler stipendiatstillinger bør det imidlertid vurderes om forslaget til fordeling for det enkelte år gir utslag som er u hensiktsmessige. Universitetsstyret kan i slike tilfeller tildele ekstra strategiske stillinger til enheter som vurderes å komme særlig skjevt ut.

Jørgen Fosslund
universitetsdirektør

Heidi Adolfsen
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Saksbehandler: Nina Norum Anda

Vedlegg: OS 25/20 Prinsippene bak dagens fordelingsnøkkel for nøkkelfordelte ph.d.-stillinger